

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

YVES BOT

2 päivänä lokakuuta 2012¹

Asia C-399/11

Rikosoikeudenkäynti

Stefano Mellonia

vastaan

(Tribunal Constitucionalin (Espanja) esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa — Eurooppalainen pidätysmääräys — Jäsenvaltioiden väliset luovuttamismenettelyt — Ratkaisut, jotka on annettu henkilön ollessa poissa oikeudenkäynnistä — Vastaajan poissa ollessa määrätyn rangaistuksen täytäntöönpano — Mahdollisuus tuomiolla ratkaistun asian uudelleentarkasteluun — Euroopan unionin perusoikeuskirja — 53 artikla

1. Käsiteltävässä ennakkoratkaisupyyntöissä unionin tuomioistuinta pyydetään tulkitsemaan eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS,² sellaisena kuin se on muutettuna henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä, 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS,³ 4 a artiklan 1 kohtaa ja tarvittaessa arvioimaan sen pätevyyttä. Siinä pyydetään unionin tuomioistuinta myös täsmentämään ensimmäisen kerran Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 53 artiklan ulottuvuutta.

2. Käsiteltävä asia tarjoaa tilaisuuden tarkastella, miten perusoikeuksien suojaamiseen tähtäävien eri asiakirjojen rinnakkaiseloon on suhtauduttava. Se perustuu Tribunal Constitucionalin (Espanja) oikeuskäytäntöön, jonka nojalla eurooppalaisen pidätysmääräyksen, joka on annettu vastaajan poissa ollessa annetun tuomion täytäntöön panemiseksi, täytäntöönpanon edellytyksenä on aina oltava, että tuomitulla henkilöllä on mahdollisuus saada asiansa käsiteltyä uudelleen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa. Puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdassa todetaan kuitenkin, että luovuttamiselle ei voida asettaa tällaista edellytystä, jos mainittu henkilö on saanut tiedon oikeudenkäynnistä ja jos hän on valtuuttanut asianajajan edustamaan häntä oikeudenkäynnissä.

3. Tribunal Constitucional on päättänyt esittää unionin tuomioistuimelle kolme ennakkoratkaisukysymystä, joissa se pyytää tätä arvioimaan Tribunal Constitucionalin käytössä olevia keinoja pitäytyä oikeuskäytännössään myös puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä. On siis tarkasteltava useita lähestymistapoja.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — EYVL L 190, s. 1.

3 — EUVL L 81, s. 24; jäljempänä puitepäätös.

4. Voidaanko puitepäättöksen 4 a artiklan sanamuotoa, rakennetta ja tavoitteita tulkita siten, että sen nojalla voidaan soveltaa yleisesti edellytystä, jonka mukaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen, joka on annettu vastaajan poissa ollessa annetun tuomion täytäntöön panemiseksi, täytäntöönpanon ehtona on, että tuomitun on voitava pyytää asian käsittelyä uudelleen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa?

5. Jos näin ei ole, onko mainittu artikla yhdenmukainen perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan kanssa, jossa taataan oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, ja 48 artiklan 2 kohdan kanssa, jossa taataan syytetyn puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen? Onko unionin oikeudessa lisäksi annettava näille perusoikeuksille laajempi suoja kuin Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetussa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus)?

6. Jos kahden ensimmäisen kysymyksen tarkastelussa ilmenee, että perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ja 48 artiklan 2 kohdan perusteella puitepäättöksen 4 a artiklan 1 kohta estää Tribunal Constitucionalia pitäytymästä oikeuskäytännössään eurooppalaisen pidätysmääräyksen osalta, tarjoaako perusoikeuskirjan 53 artikla sille tällaisen mahdollisuuden?

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin primaarioikeus

7. Perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu. Jokaisella on oltava mahdollisuus saada neuvoja ja antaa toisen henkilön puolustaa ja edustaa itseään.”

8. Perusoikeuskirjan 48 artiklan 2 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Jokaiselle syytetylle taataan oikeus puolustukseen.”

9. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Siltä osin kuin tämän perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat [Euroopan ihmisoikeussopimuksessa] taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin mainitussa yleissopimuksessa. Mitä tässä määrätään, ei estä unionia myöntämästä tätä laajempaa suojaa.”

10. Perusoikeuskirjan 53 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tämän perusoikeuskirjan määräyksiä ei saa tulkita siten, että ne rajoittaisivat tai loukkaisivat niitä ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, jotka asianomaisella soveltamisalalla tunnustetaan unionin oikeudessa, kansainvälisessä oikeudessa ja niissä kansainvälisissä yleissopimuksissa, joiden sopimuspuolina unioni tai kaikki jäsenvaltiot ovat, ja erityisesti [Euroopan ihmisoikeussopimuksessa], sekä jäsenvaltioiden valtiosäännöissä.”

B Unionin johdettu oikeus

11. Puitepäättöksen 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

” – ”

2. Jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja tämän puitepäättöksen määräysten mukaisesti.

3. Tämä puitepäättös ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita.”

12. Puitepäättöksen 2002/584 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Sille, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen panee täytäntöön eurooppalaisen pidätysmääräyksen, voidaan asettaa täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännössä jokin seuraavista ehdoista:

- 1) jos eurooppalainen pidätysmääräys on annettu sellaisen rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, josta on päätetty vastaajan poissa ollessa ja jos asianomaiselle henkilölle ei ole henkilökohtaisesti annettu haastetta tiedoksi tai muuten ilmoitettu poissa ollessa annettuun päätökseen johtaneen oikeuskäsittelyn aikaa ja paikkaa, luovuttamiselle voidaan asettaa ehto, että pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen antaa vakuutuksen, jonka katsotaan riittävän takaamaan sen, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä on mahdollisuus pyytää asian käsittelyä uudelleen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ja olla läsnä tuomiota annettaessa;

– –”

13. Puitepäättöksen 2009/299 2 artiklan 2 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Poistetaan [puitepäättöksen 2002/584] 5 artiklan 1 kohta.”

14. Puitepäättöksen 2009/299 2 artiklan 1 alakohdassa puitepäättöksen 2002/584 kumotun artiklan tilalle lisätään 4 a artikla.

15. Kuten puitepäättöksen 2009/299 1 artiklan 1 kohdasta ilmenee, puitepäättöksen tavoitteena on ”parantaa rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden prosessuaalisia oikeuksia, helpottaa oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa ja erityisesti edistää oikeudellisten päätösten vastavuoroista tunnustamista jäsenvaltioiden välillä”.

16. Puitepäättöksen 2009/299 1 artiklan 2 kohdassa säädetään lisäksi, että ”tämä puitepäättös ei vaikuta perustamissopimuksen 6 artiklan mukaiseen velvoitteeseen kunnioittaa perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita, mukaan lukien rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevan henkilön oikeus puolustukseen, eivätkä oikeusviranomaisten velvoitteet muutu tältä osin”.

17. Puitepäättöksen 4 a artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi myös kieltäytyä panemasta täytäntöön eurooppalaista pidätysmääräystä, joka on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, jos henkilö ei ollut henkilökohtaisesti läsnä päätökseen johtaneessa oikeudenkäynnissä, jollei eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä todeta, että henkilö pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä tarkemmin määriteltyjen menettelyvaatimusten mukaisesti:

- a) asianmukaiseen aikaan

i) joko oli saanut haasteen henkilökohtaisesti tiedoksi ja siten saanut tiedon päätökseen johtaneen oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta tai oli muilla keinoin tosiasiallisesti saanut virallisen tiedon kyseisen oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta siten, että voidaan kiistattomasti todeta, että hän oli tietoinen oikeudenkäynnistä,

ja

ii) hänelle oli ilmoitettu, että asia voidaan ratkaista, vaikka hän jää pois oikeudenkäynnistä,

tai

b) oli oikeudenkäynnistä tietoisena valtuuttanut oikeudenkäyntiavustajan, jonka joko asianosainen henkilö tai valtio oli nimennyt puolustamaan häntä oikeudenkäynnissä, ja tämä edustaja oli tosiasiallisesti puolustanut häntä oikeudenkäynnissä,

tai

c) sen jälkeen, kun päätös oli annettu asianomaiselle henkilölle tiedoksi ja hänelle oli nimenomaisesti ilmoitettu hänen oikeudestaan uudelleenkäsittelyyn tai muutoksenhakuun, johon henkilöllä on oikeus osallistua ja joka antaa mahdollisuuden asian ratkaisuperusteiden uudelleentutkimiseen, mukaan lukien uudet todisteet, ja joka voi johtaa alkuperäisen päätöksen kumoamiseen:

i) nimenomaisesti ilmoitti, ettei hän riitautaa päätöstä;

tai

ii) ei pyytänyt uudelleenkäsittelyä tai hakenut muutosta määräajassa;

tai

d) ei saanut päätöstä tiedoksi henkilökohtaisesti, mutta

i) se annetaan hänelle henkilökohtaisesti tiedoksi viipymättä luovuttamisen jälkeen ja hänelle nimenomaisesti ilmoitetaan hänen oikeudestaan uudelleenkäsittelyyn tai muutoksenhakuun, johon asianomaisella henkilöllä on oikeus osallistua ja joka antaa mahdollisuuden asian ratkaisuperusteiden uudelleentutkimiseen, mukaan lukien uudet todisteet, ja joka voi johtaa alkuperäisen päätöksen kumoamiseen;

ja

ii) hänelle ilmoitetaan, missä ajassa hänen on pyydettävä uudelleenkäsittelyä tai haettava muutosta, kuten asiaa koskevassa eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä mainitaan.

– –”

II Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

18. Sala de lo Penal de la Audiencia Nacionalin (Audiencia Nacionalin rikosasioita käsittelevä osasto) ensimmäinen jaosto määräsi 1.10.1996 antamassaan määräyksessä Stefano Mellonin (jäljempänä valittaja) luovuttamisesta Italiaan, jotta siellä annettaisiin tuomio Tribunale di Ferraran (Italia) 13.5. ja 15.6.1993 antamissa pidätysmääräyksissä nro 554/1993 ja 444/1993 esitetyistä tosiseikoista. Sen jälkeen, kun valittaja vapautettiin 5 miljoonan Espanjan pesetan (ESP) takuita vastaan, jotka maksettiin seuraavana päivänä, hän pakeni, eikä häntä voitu luovuttaa Italian viranomaisille.

19. Tribunale di Ferrara totesi 27.3.1997 antamassaan määräyksessä, ettei valittaja ollut saapunut tuomioistuinkäsittelyyn, ja määräsi, että tiedoksiannot toimitettaisiin vastedes valittajan nimeämille asianajajille. Tribunale di Ferraran 21.6.2000 antamalla tuomiolla, jonka Corte d'appello di Bologna vahvisti myöhemmin 14.3.2003 antamallaan tuomiolla, valittaja tuomittiin poissa olevana konkurssipetoksesta kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen. Corte suprema di cassazione (Italia) rikosasioita käsittelevä viides jaosto hylkäsi 7.6.2004 antamallaan tuomiolla valittajan asianajajien tekemän valituksen. Corte d'appello di Bolognan yleinen syyttäjä antoi 8.6.2004 eurooppalaisen pidätysmääräyksen nro 271/2004 Tribunale di Ferraran antaman tuomion täytäntöön panemiseksi.

20. Sen jälkeen, kun Espanjan poliisi pidätti valittajan, Juzgado Central de Instrucción n° 6 (Espanja) saattoi 2.8.2008 antamallaan ratkaisulla eurooppalaisen pidätysmääräyksen nro 271/2004 Sala de lo Penal de la Audiencia Nacionalin ensimmäisen jaoston käsiteltäväksi.

21. Valittaja vastusti luovuttamistaan Italian viranomaisille ja väitti ensisijaisesti, että muutoksenhakuvaiheessa hän oli nimennyt toisen asianajajan ja oli perunut kahden aiemman asianajajan valtuutuksen, mutta tästä huolimatta tiedoksiannot oli edelleen osoitettu viimeksi mainituille asianajajille. Toiseksi valittaja väitti, ettei Italian prosessioikeudessa säädetä mahdollisuudesta hakea muutosta vastaajan poissa ollessa annettuihin tuomioihin, joten eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle pitäisi hänen tapauksessaan asettaa ehdoksi se, että Italian tasavalta takaa hänelle mahdollisuuden hakea muutosta tuomioon.

22. Sala de lo Penal de la Audiencia Nacionalin ensimmäinen jaosto määräsi 12.9.2008 antamassaan määräyksessä, että valittaja luovutetaan Italian viranomaisille Tribunale di Ferraran konkurssipetoksesta antaman tuomion täytäntöön panemiseksi, sillä se katsoi, ettei ollut osoitettu, että valittajan nimeämät asianajajat olisivat lakanneet edustamasta tätä vuodesta 2001 lähtien, ja että tämän puolustautumisoikeuksia oli kunnioitettu, sillä valittaja oli ollut tietoinen tulevasta oikeudenkäynnistä, jättänyt omasta tahdostaan saapumatta oikeudenkäyntiin, nimennyt edustajikseen ja puolustajikseen kaksi asianajajaa, jotka olivat osallistuneet tässä ominaisuudessaan ensimmäisen oikeusasteen käsittelyyn, muutoksenhakumenettelyyn ja kassaatiomenettelyyn, ja hyödyntänyt näin kaikki oikeussuojakeinot.

23. Valittaja valitti Sala de lo Penal de la Audiencia Nacionalin ensimmäisen jaoston 12.9.2008 antamasta määräyksestä Tribunal Constitucionaliin recurso de amparo -oikeussuojakeinolla.⁴ Valituksensa tueksi valittaja vetosi siihen, että Espanjan perustuslain 24 §:n 2 momentissa taattuun oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuteen perustuvia ehdottomia edellytyksiä oli rikottu. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin olennaista sisältöä oli hänen mukaansa loukattu ihmisarvoa heikentävällä tavalla, kun oli hyväksytty hänen luovuttamisensa maahan, jossa erittäin vakavista rikoksista vahvistetaan henkilön poissa ollessa annettuja tuomioita ilman, että luovuttamiselle asetetaan ehdoksi, että tuomittu voi valittaa tuomiosta suojatakseen puolustautumisoikeuksiaan. Valittaja väitti

4 — Tällaisen valituksen tarkoituksena on suojata perusoikeuksia ja -vapauksia. Sillä suojataan erityisesti Espanjan perustuslain I osan II luvun I ja II jaksossa määritellyjä oikeuksia, kuten oikeutta tasa-arvoon (14 §), perustuslain 15–29 §:ssä tarkoitettuja perusoikeuksia ja kansalaisvapauksia sekä oikeutta kieltäytyä asepalveluksesta omantunnon syistä (30 §:n 2 momentti), viranomaisten toimilta (53 §:n 2 momentti).

myös, että hänen valituksellaan on erityinen perustuslaillinen ulottuvuus, sillä 12.9.2008 annettu määräys poikkeaa Tribunal Constitucionalin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä, jonka mukaan vakavista rikoksista syytetyn poissa ollessa annettujen tuomioiden tapauksessa tuomitun luovuttamisen ehdoksi on asetettava mahdollisuus tuomiolla ratkaistun asian uudelleentarkasteluun.⁵

24. Tribunal Constitucionalin ensimmäinen jaosto päätti 18.9.2008 tekemällään päätöksellä ottaa recurso de amparon tutkittavaksi ja lykätä 12.9.2008 annetun määräyksen täytäntöönpanoa. Tribunal Constitucionalin täysistunto otti 1.3.2011 tekemällään päätöksellä ensimmäisen jaoston ehdotuksesta käsiteltäväkseen tämän recurso de amparon.

25. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa todenneensa edellä mainitussa tuomiossa 91/2000, ettei perusoikeuksien sisältö ole yhtä sitova Espanjan ulkopuolella eli rajat ylittävässä tilanteessa, joten on mahdollista ottaa huomioon vain Espanjan perustuslain 24 §:ään perustuvat perustavanlaatuisimmat ja keskeisimmät vaatimukset, joiden perusteella voidaan todeta ”välillinen” perustuslainvastaisuus. Espanjan tuomioistuimet kuitenkin rikkovat ”välillisesti” oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden edellytyksiä ja loukkaavat tällaisen oikeudenkäynnin olennaista sisältöä ihmisarvoa heikentävällä tavalla, kun ne päättävät hyväksyä henkilön luovuttamisen maahan, jossa erittäin vakavista rikoksista vahvistetaan henkilön poissa ollessa annettuja tuomioita ilman, että luovuttamiselle asetetaan ehdoksi, että tuomittu voi valittaa tuomiosta suojatakseen puolustautumisoikeuksiaan.

26. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa vielä, että kyseistä oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa myös puitepäätöksellä 2002/584 vahvistetun luovuttamismenettelyn yhteydessä kahdesta syystä, nimittäin ensinnäkin siksi, että tuomitun luovuttamiselle asetettu ehto on osa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perustuslaillisen oikeuden olennaista sisältöä, ja toiseksi siksi, että puitepäätöksen 2002/584 5 artiklassa säädettiin mahdollisuudesta, jonka mukaan sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle, joka on annettu vastaajan poissa ollessa annetun tuomion täytäntöön panemiseksi, voidaan asettaa ”täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännössä” jokin ehto, joka voi olla muun muassa se, että ”pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen antaa vakuutuksen, jonka katsotaan riittävän takaamaan sen, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä on mahdollisuus pyytää asian käsittelyä uudelleen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa menettelyssä, jossa hänen puolustautumisoikeutensa taataan, ja olla läsnä tuomiota annettaessa” (em. Tribunal Constitucionalin tuomio 177/2006).

27. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa vielä, että se hyväksyi 28.9.2009 antamassaan tuomiossa 199/2009 recurso de amparon määräyksestä, jolla Audiencia Nacional suostui eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla kyseessä olleen henkilön luovuttamiseen Romaniaan, jotta hänen poissa ollessaan annettu neljän vuoden vankeusrangaistus voitaisiin panna täytäntöön, ja johon ei sisällynyt vaatimusta tuomiolla ratkaistun asian uudelleentarkastelusta. Tribunal Constitucional hylkäsi tässä yhteydessä Audiencia Nacionalin näkemyksen, jonka mukaan tuomiota ei tosiasiallisesti ollut annettu henkilön ollessa poissa oikeudenkäynnistä, sillä asianomainen henkilö oli valtuuttanut asianajajan, joka oli osallistunut oikeudenkäyntiin hänen puolustajanaan.

28. Tribunal Constitucionalin mukaan ongelmia aiheuttaa se, että puitepäätöksellä 2009/299 kumottiin puitepäätöksen 2002/584 5 artiklan 1 kohta ja sisällytettiin siihen uusi 4 a artikla. Kyseisessä 4 a artiklassa kielletään se, että oikeusviranomainen voisi ”kieltäytyä panemasta täytäntöön eurooppalaista pidätysmääräystä, joka on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, jos henkilö ei ollut henkilökohtaisesti läsnä päätökseen johtaneessa oikeudenkäynnissä”, jos henkilö ”oli oikeudenkäynnistä tietoisena valtuuttanut oikeudenkäyntiavustajan, jonka joko [hän] tai valtio oli nimennyt puolustamaan häntä oikeudenkäynnissä, ja tämä edustaja oli tosiasiallisesti puolustanut häntä oikeudenkäynnissä”.

5 — Valittaja viittaa tässä yhteydessä 30.3.2000 annettuun tuomioon 91/2000 ja 5.6.2006 annettuun tuomioon 177/2006.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että käsiteltävään perustuslainmukaisuuden valvontaa koskevaan menettelyyn johtaneessa asiassa on todettu, että valittaja oli valtuuttanut kaksi asianajajaa, joille Tribunale di Ferrara oli ilmoittanut tulevasta oikeudenkäynnistä, joten tämä tiesi oikeudenkäynnistä. Lisäksi on todettu, että nämä kaksi asianajajaa olivat tosiasiallisesti puolustaneet valittajaa ensimmäisessä oikeusasteessa käydyssä oikeudenkäynnissä sekä sitä seuranneissa muutoksenhakuoikeudenkäynnissä ja kassaatiomenettelyssä.

29. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, estääkö puitepäätös espanjalaisia tuomioistuimia asettamasta valittajan luovuttamisen ehdoksi mahdollisuutta tuomiolla ratkaistun asian uudelleentarkasteluun.

30. Tribunal Constitucional hylkää Ministerio Fiscalin väitteen, jonka mukaan ennakkoratkaisupyyntöä ei ole tarpeen esittää siksi, ettei puitepäätöstä 2009/299 voida ajallisesti soveltaa pääasiassa. Pääasian kohteena ei nimittäin ole selvittää sitä, onko 12.9.2008 annetussa määräyksessä jätetty huomiotta puitepäätös 2009/299, vaan se, onko siinä loukattu välillisesti Espanjan perustuslain 24 §:n 2 momentissa suojattua oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Puitepäätös 2009/299 on kuitenkin otettava huomioon määritettäessä tämän oikeuden sisältöä, jolla on vaikutusta myös Espanjan ulkopuolella, sillä se sisältyi unionin oikeuteen, jota sovellettiin perustuslainmukaisuuden tutkimisen hetkellä. Kyseisen oikeuden huomioon ottaminen on välttämätöntä myös sen periaatteen nojalla, jonka mukaan kansallista oikeutta on tulkittava yhdenmukaisesti puitepäätösten kanssa.⁶

31. Edellä esitetyn perusteella Tribunal Constitucional päätti 9.6.2011 lykätä recurso de amparon käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko puitepäätöksen – – 4 a artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se estää kansallisia oikeusviranomaisia tässä samassa säännöksessä täsmennetyissä tapauksissa asettamasta eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle ehdon, jonka mukaan kyseessä olevalla tuomiolla ratkaistua asiaa on voitava tarkastella uudelleen asianomaisen henkilön puolustautumisoikeuksien takaamiseksi?
- 2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko puitepäätöksen – – 4 a artiklan 1 kohta sopusoinnussa niiden vaatimusten kanssa, jotka johtuvat – – perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitetusta oikeudesta tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin sekä perusoikeuskirjan 48 artiklan 2 kohdassa taatuista puolustautumisoikeuksista?
- 3) Mikäli toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, sallitaanko perusoikeuskirjan 53 artiklassa, tulkittuna systemaattisesti perusoikeuskirjan 47 ja 48 artiklassa tunnustettujen oikeuksien yhteydessä, jäsenvaltion asettavan oikeudenkäynnissä poissa olevana tuomitun henkilön luovuttamiselle ehdon, jonka mukaan kyseisellä tuomiolla ratkaistua asiaa on voitava tarkastella uudelleen luovuttamista pyytäneessä valtiossa, jolloin näille oikeuksille annetaan korkeampi suojan taso kuin mikä johtuu unionin oikeudesta, jotta vältettäisiin tämän jäsenvaltion perustuslaissa tunnustetun perusoikeuden rajoittava tai loukkaava tulkinta?”

32. Käsiteltävässä asiassa kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet Ministerio Fiscal, Espanjan, Belgian, Saksan, Italian, Alankomaiden, Itävallan, Puolan, Portugalin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan komissio.

33. Suullisia huomautuksia esittivät 3.7.2012 pidetyssä suullisessa pääkäsittelyssä valittaja, Ministerio Fiscal, Espanjan, Saksan ja Alankomaiden hallitukset sekä neuvosto ja komissio.

6 — Ks. asia C-105/03, Pupino, tuomio 16.6.2005 (Kok., s. I-5285, 43 kohta).

III Asian tarkastelu

34. Ennen näiden kolmen kysymyksen tarkastelua on vastattava väitteisiin, joita ovat esittäneet Ministerio Fiscal, Belgian, Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä neuvosto, joiden mukaan käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö olisi jätettävä tutkimatta.

A Ennakkoratkaisupyyntöön tutkittavaksi ottaminen

35. Käsiteltävän ennakkoratkaisupyyntöön tutkimatta jättämisestä on esitetty kaksi pääasiallista väitettä.

36. Ensimmäisen mukaan puitepäätöstä 2009/299 ei voida ajallisesti soveltaa pääasian luovuttamismenettelyyn, joten unionin tuomioistuimella ei ole käsiteltävässä asiassa toimivaltaa tulkita sitä ja arvioida sen pätevyyttä. Sekä päivämäärä, jona eurooppalainen pidätysmääräys nro 271/2004 annettiin (8.6.2004), että päivämäärä, jona Audiencia Nacional päätti luovuttaa valittajan Italian viranomaisille (12.9.2008), ajoittuvat nimittäin ajanjaksolle ennen puitepäätöksen 2009/299 tekemistä.

37. Toisen väitteen mukaan se, että Italian tasavalta on käyttänyt puitepäätöksen 2009/299 8 artiklan 3 kohdan tarjoamaa mahdollisuutta lykätä 1.1.2014 saakka puitepäätöksen soveltamista Italian toimivaltaisten tuomioistuinten sellaisissa oikeudenkäynneissä antamien ratkaisujen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, joissa asianomainen ei ollut henkilökohtaisesti läsnä,⁷ puoltaa sitä, että esitetyt kysymykset ovat luonteeltaan hypoteettisia, jolloin niihin vastaamisesta ei ole hyötyä pääasian ratkaisun kannalta.

38. On muistettava, että unionin tuomioistuimen mukaan oletama, jonka mukaan kansallisten tuomioistuinten esittämällä ennakkoratkaisukysymyksillä on merkitystä, voidaan hylätä vain poikkeustapauksissa eli silloin, kun on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä näissä kysymyksissä tarkoitettujen unionin oikeuden säännösten ja määräysten tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, kun kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka kun unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin. Unionin tuomioistuin on muissa tapauksissa lähtökohtaisesti velvollinen vastaamaan sille esitettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin.⁸

39. Käsiteltävässä asiassa ei ole kyse edellä mainituista poikkeustapauksista, joissa ennakkoratkaisupyyntö voitaisiin jättää tutkimatta.

40. Aluksi on hylättävä ensimmäinen väite, joka koskee puitepäätöksen 2009/299 ajallista sovellettavuutta pääasiassa kyseessä olevaan luovutusmenettelyyn.

41. Puitepäätöksen 2009/299 8 artiklan 2 kohdan sanamuodosta ilmenee nimittäin, että sitä ”sovelletaan [28.3.2011] alkaen sellaisten päätösten tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, jotka on tehty asianomaisen henkilön ollessa pois oikeudenkäynnistä”. Tätä säännöstä on tulkittava siten, että kun täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen lausuu 28.3.2011 jälkeen sellaisissa oikeudenkäynneissä annettujen ratkaisujen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta, joissa asianomainen ei ollut henkilökohtaisesti läsnä, sen on sovellettava puitepäätöksen 2009/299 merkityksellisiä säännöksiä riippumatta siitä, onko kyseiset ratkaisut tehty ennen edellä mainittua päivämäärää vai sen jälkeen.

7 — Ks. puitepäätöksen 2009/299 8 artiklan 3 kohtaa koskeva lausuma (EUVL 2009, L 97, s. 26).

8 — Ks. mm. asia C-467/05, Dell’Orto, tuomio 28.6.2007 (Kok., s. I-5557, 40 kohta) ja unionin oikeuden oikeussäännön pätevyyden arvioinnista asia C-343/09, Afton Chemical, tuomio 8.7.2010 (Kok., s. I-7027, 13 ja 14 kohta).

42. Tällainen ratkaisu noudattaa unionin tuomioistuimen vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan menettelysääntöjä katsotaan yleensä voitavan soveltaa kaikkiin niiden voimaantulohetkellä vireillä oleviin asioihin, toisin kuin aineellisia sääntöjä, joiden ei tavallisesti tulkita koskevan ennen niiden voimaantuloa syntyneitä tilanteita.⁹

43. Koska puitepäätöksen 4 a artiklassa ainoastaan vahvistetaan edellytykset, joiden täyttyessä sellaisen ratkaisun tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta, joka on annettu asianomaisen henkilön ollessa poissa oikeudenkäynnistä, ei pidä kieltäytyä, sen säännöksiä on pidettävä menettelysäännöksinä.¹⁰

44. Puitepäätöksen 4 a artiklaa sovelletaan siis pääasiassa kyseessä olevaan luovutusmenettelyyn, joka on edelleen käynnissä.

45. Kun tarkastellaan lausumaa, jolla Italian tasavalta hyödynsi puitepäätöksen 2009/299 8 artiklan 3 kohdassa tarjottua mahdollisuutta lykätä 1.1.2014 saakka puitepäätöksen soveltamista Italian toimivaltaisten tuomioistuinten sellaisissa oikeudenkäynneissä antamien ratkaisujen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, joissa asianomainen ei ollut henkilökohtaisesti läsnä, se ei nähdäkseni voi johtaa käsiteltävän ennakkoratkaisupyyntön tutkimatta jättämiseen sillä perusteella, että se tekisi sellaisenaan unionin tuomioistuimen vastauksesta hyödyttömän pääasian ratkaisun kannalta.

46. Ei nimittäin ole kiistetty sitä, että puitepäätöksen 4 a artiklalla säännellään konkreettisesti pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia tilanteita. Lisäksi 1.1.2014 on määräajan päättymispäivämäärä, eikä mikään estä Italian tasavaltaa valitsemasta aikaisempaa päivämäärää tai jopa perumasta lausumaansa.

47. On siis selvää, että unionin tuomioistuimen Tribunal Constitucionalin esittämiin kysymyksiin antamasta vastauksesta on hyötyä viimeistään 1.1.2014, jotta Tribunal Constitucional voi lausua sen käsiteltäväksi saatetusta recurso de amparo ja jotta myös täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi lausua luovuttamismenettelystä.

48. Myös Tribunal Constitucionalin käsiteltäväksi saatetun recurso de amparon erityinen luonne puoltaa käsiteltävän ennakkoratkaisupyyntön tutkittavaksi ottamista. Kyseisen tuomioistuimen on nimittäin tämän valituksen johdosta käynnistettävä perustuslainmukaisuuden valvontaa koskeva menettely, jossa on välttämättä otettava huomioon unionin oikeus ja erityisesti perusoikeuskirja, kuten Espanjan perustuslain 10 §:n 2 momentissa määrätään. Kuten Tribunal Constitucional täsmentää ennakkoratkaisupyyntönsä, unionin oikeus on välttämättä otettava huomioon, jotta voidaan rajata oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden perustuslaissa suojattu sisältö.¹¹

9 — Ks. mm. asia C-296/08 PPU, Santesteban Goicoechea, tuomio 12.8.2008 (Kok., s. I-6307, 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

10 — Ks. analogisesti yhdistetyt asiat C-361/02 ja C-362/02, Tsapalos ja Diamantakis, tuomio 1.7.2004 (Kok., s. I-6405, 20 kohta). Toistan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käyttämän sanamuodon: eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva menettely ei "liity rikossyytteen perusteltavuuteen" ja "valittajan luovuttaminen [toimivaltaisille] viranomaisille ei ole asianomaiselle henkilölle rikoksesta annettu rangaistus vaan menettely, jonka tarkoituksena on panna tuomio täytäntöön" (ks. asia Monedero Angora v. Espanja, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 7.10.2008). Eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva menettely ei toisin sanoen vaikuta yksilön rikosoikeudelliseen vastuuseen, vaan sen tarkoituksena on helpottaa tuomittua henkilöä koskevan ratkaisun täytäntöönpanoa.

11 — Ks. tästä Guillén López, E., "The impact of the European Convention of Human Rights and the Charter of Fundamental Rights of the European Union on Spanish Constitutional law: make a virtue of necessity", *Human rights protection in the European legal order: the interaction between the European and the national courts*, Intersentia, 2011, s. 309, jossa täsmennetään seuraavaa: "with the authorisation for the ratification of the Lisbon Treaty, organic law 1/2008 – states in Article 2 that: Under the provisions of paragraph 2 of Article 10 of the Spanish constitution and paragraph 8 of Article 1 of the Treaty of Lisbon, the rules relating to fundamental rights and freedoms recognized by the constitution shall be interpreted in accordance with the provisions of the Charter of Fundamental Rights", s. 334.

49. Tribunal Constitucionalille kuuluva valvontatehtävä on rinnastettavissa valvontaan, jota perustuslakituomioistuin voisi suorittaa osana puitepäätöksen 2009/299 täytäntöön panevan lain perustuslainmukaisuuden ennakoivalvontaa. Jos tällainen tuomioistuin esittäisi unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen puitepäätöksen tulkinnasta tai pätevyydestä varmistaakseen valvonnan asianmukaisuuden, unionin tuomioistuin todennäköisesti vastaisi kysymykseen, vaikka kyseisen puitepäätöksen täytäntöönpanolle varattu määräaika ei olisi vielä päättynyt.¹²

50. Koska käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö on mielestäni otettava tutkittavaksi, tarkastelen seuraavaksi Tribunal Constitucionalin esittämää kolmea kysymystä peräjälkeen.

B Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

51. Ensimmäisellä kysymyksellään Tribunal Constitucional tiedustelee lähinnä, onko puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa tulkittava siten, että niissä estetään täytäntöönpanosta vastaavaa oikeusviranomaista asettamasta näissä samoissa säännöksissä täsmennetyissä tapauksissa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle ehtoa, jonka mukaan sen kohteena olevan henkilön on voitava pyytää uudelleen käsittelyä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa.

52. Tribunal Constitucional esittää seuraavat epäilykset kysymykseen annettavasta vastauksesta. Sen mukaan ensinnäkin puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohtaa voidaan tulkita sanamuodon mukaisesti siten, että se estää täytäntöönpanosta vastaavaa oikeusviranomaista kieltäytymästä eurooppalainen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta mutta ei välttämättä asettamasta täytäntöönpanolle ehtoja, kuten mahdollisuutta uudelleen käsittelyyn. Toiseksi se katsoo, että jos sanamuodon mukaista tulkintaa ei voida hyväksyä, puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohta voi kuitenkin johtaa tällaiseen tulokseen.

53. En jaa Tribunal Constitucionalin epäilyjä puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan tulkinnasta. Kyseisen säännöksen sanamuodon, systematiikan ja tavoitteiden tarkastelu osoittaa nimittäin, että siinä tarkoitetuissa tapauksissa täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ei voi asettaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle yleistä ehtoa, jonka mukaan sen kohteena olevan henkilön on voitava pyytää uudelleen käsittelyä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa.

54. Puitepäätöksen 4 a artiklan sanamuodosta ilmenee, että sen nojalla eurooppalaisen pidätysmääräyksen, joka on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, täytäntöönpanoa koskee harkinnanvarainen kieltäytymisperuste silloin, kun henkilö ei ole ollut henkilökohtaisesti läsnä ratkaisuun johtaneessa oikeudenkäynnissä. Tähän mahdollisuuteen sovelletaan neljää poikkeusta, joissa täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ei voi kieltäytyä kyseisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta.

55. Kuten puitepäätöksen 2009/299 johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa todetaan, unionin lainsäätäjä on pyrkinyt ”[vahvistamaan], millä edellytyksillä päätöstä, joka on annettu sellaisen oikeudenkäynnin perusteella, jossa asianomainen henkilö ei ollut henkilökohtaisesti läsnä, ei pitäisi kieltäytyä tunnustamasta ja panemasta täytäntöön. Nämä edellytykset ovat vaihtoehtoisia; kun yksi edellytyksistä täyttyy, päätöksen tehnyt viranomainen antaa vakuutuksen siitä, että edellytykset on täytetty tai täytetään, täyttämällä eurooppalaisen pidätysmääräyksen – – tarvittavan kohdan, minkä pitäisi riittää päätöksen täytäntöön panemiseksi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella”.

12 — Ks. analogisesti High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Divisionissa (Administrative Court) (Yhdistynyt kuningaskunta) nostetusta laillisuusvalvontaa koskevasta kanteesta, jolla pyrittiin riitauttamaan direktiivin täytäntöönpano, vaikka kanteen nostamispäivänä määräaika tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi ei ollut vielä päättynyt ja vaikka ensimmäistäkään kyseisen direktiivin kansallista täytäntöönpanotoimenpidettä ei ollut toteutettu, asia C-308/06, Intertanko ym., tuomio 3.6.2008 (Kok., s. I-4057, 33–35 kohta) ja edellä alaviitteessä 8 mainittu asia Afton Chemical, tuomion 15–17 kohta.

56. Puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan a–d alakohdassa tarkoitettut esimerkitapaukset voidaan jakaa kahteen luokkaan.

57. Ensimmäinen niistä käsittää säännöksen a ja b alakohdan. Niistä johtuu, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi kieltäytyä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta ainoastaan silloin, kun asianomainen henkilö joko on saanut haasteen henkilökohtaisesti tiedoksi tai saanut muulla tavoin tiedon oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta ja hänelle on ilmoitettu, että asia voidaan ratkaista, vaikka hän jää pois oikeudenkäynnistä, tai kun asianomainen henkilö on oikeudenkäynnistä tietoisena valtuuttanut oikeudenkäyntiasiamiehen, jonka joko hän tai valtio on nimennyt puolustamaan häntä oikeudenkäynnissä, ja tämä edustaja on tosiasiallisesti puolustanut häntä oikeudenkäynnissä.

58. Ennakkoratkaisupyyntöissä kuvattujen pääasian tosiseikkojen perusteella valittajan tilanne vastaa parhaiten puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan b alakohdan esimerkitapauksia. On nimittäin muistettava, että valittaja oli valtuuttanut kaksi asianajajaa, joille Tribunale di Ferrara oli ilmoittanut tulevasta oikeudenkäynnistä, joten tämä tiesi oikeudenkäynnistä. Lisäksi on todettu, että nämä kaksi asianajajaa olivat tosiasiallisesti puolustaneet valittajaa ensimmäisessä oikeusasteessa käydyssä oikeudenkäynnissä sekä sitä seuranneissa muutoksenhakuoikeudenkäynnissä ja kassaatiomenettelyssä.

59. Puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan perusteella on todettava, ettei näissä kahdessa alakohdassa millään tavalla mainita vaatimusta, jonka mukaan asianomaisen henkilön olisi näissä esimerkitapauksissa voitava pyytää uudelleenkäsitteilyä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa.

60. Puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan säännösten tarkastelusta ilmenee, että asianomaisella henkilöllä voi tosiasiaa olla oikeus uudelleenkäsitteilyyn ainoastaan c ja d alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, jotka muodostavat toisen luokan.

61. Unionin lainsäätäjä on pyrkinyt käsittelemään edellä mainittuja esimerkitapauksia tavalla, joka poikkeaa selvästi puitepäätöksen 2002/584 5 artiklan 1 kohdan taustalla olleesta logiikasta. Muistutan, että mainitussa säännöksessä täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen sallittiin tietyn edellytyksin asettavan luovutukselle ehdon, jonka mukaan pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on annettava vakuutus, jonka katsotaan riittävän takaamaan sen, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä on mahdollisuus pyytää uudelleenkäsitteilyä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ja olla läsnä tuomiota annettaessa. Näiden vakuutusten riittävyyden arviointi oli täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen tehtävä.

62. Puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan c ja d alakohdassa sen sijaan evätään harkintavalta täytäntöönpanosta vastaavalta oikeusviranomaiselta, jonka on luotettava eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä oleviin tietoihin. Täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on siis pantava eurooppalainen pidätysmääräys täytäntöön, kun siitä ilmenee joko se, että sen jälkeen, kun ratkaisu oli annettu asianomaiselle henkilölle tiedoksi ja hänelle oli nimenomaisesti ilmoitettu hänen oikeudestaan uudelleenkäsitteilyyn, hän nimenomaisesti ilmoitti, ettei hän riitautta ratkaisua, tai hän ei pyytänyt uudelleenkäsitteilyä määräajassa, tai se, että hän ei saanut ratkaisua tiedoksi henkilökohtaisesti, mutta se annetaan hänelle henkilökohtaisesti tiedoksi viipymättä luovuttamisen jälkeen ja hänelle nimenomaisesti ilmoitetaan hänen oikeudestaan uudelleenkäsitteilyyn ja hänelle ilmoitetaan, missä ajassa hänen on pyydettävä uudelleenkäsitteilyä.

63. Puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan rakenteesta käy siis ilmi, että ainoastaan kyseisen säännöksen c ja d alakohdassa käsitellään esimerkitapauksia, jossa henkilö voi pyytää uudelleenkäsitteilyä, ja että vastaavasti kyseisen säännöksen a ja b alakohdassa luetellaan tapaukset, joissa henkilö ei voi vedota tällaiseen oikeuteen. On huomattava, että unionin lainsäätäjä on ilmaissut kantansa täsmällisemmin kahdesta viimeksi mainitusta alakohdasta, mutta tämä kanta ei kuitenkaan eroa olennaisesti puitepäätöksen 2002/584 5 artiklan 1 kohtaa koskevasta kannasta. Viimeksi mainitun säännöksen

a contrario -tulkinta nimittäin osoittaa, että jo siinä suljettiin pois mahdollisuus asettaa luovutuksen ehdoksi uudelleen käsittelyn pyytäminen tilanteessa, jossa haaste oli annettu asianomaiselle henkilölle henkilökohtaisesti tiedoksi tai hänelle oli muuten ilmoitettu hänen poissa ollessaan annettuun ratkaisuun johtaneen oikeuskäsittelyn aika ja paikka.

64. Unionin lainsäätäjä on puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa vahvistanut lähinnä, että jos asianomainen henkilö oli tietoinen oikeudenkäynnistä ja hänelle oli ilmoitettu, että asia voidaan ratkaista, vaikka hän jää pois oikeudenkäynnistä, tai jos hän oli oikeudenkäynnistä tietoisena valtuuttanut oikeudenkäyntiasiamiehen puolustamaan häntä oikeudessa, kyseisen henkilön on katsottava luopuneen oikeudesta olla läsnä oikeudenkäynnissä, joten hän ei voi vedota uudelleen käsittelyä koskevaan oikeuteen.

65. Se, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen sallittaisiin yleisesti asettavan näissä tapauksissa asianomaisen henkilön luovuttamiselle ehdon, jonka mukaan on oltava mahdollisuus uudelleen käsittelyyn, muodostaisi uuden perusteen, jonka nojalla eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta voitaisiin kieltäytyä. Se olisi vastoin unionin lainsäätäjän selvästi ilmaisemaa tahtoa säätää oikeusvarmuuteen liittyvistä syistä tyhjentävästi tapauksista, joissa on katsottava, ettei henkilön, joka ei ole ollut henkilökohtaisesti läsnä oikeudenkäynnissä, menettelyllisiä oikeuksia ole loukattu ja että eurooppalainen pidätysmääräys on pantava täytäntöön.

66. Tavoitteet, joihin unionin lainsäätäjä pyrki hyväksyessään puitepäätöksen 4 a artiklan, ovat osoituksena siitä, ettei lainsäätäjä halunnut antaa täytäntöönpanosta vastaaville oikeusviranomaisille mahdollisuutta asettaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle ehtoa, jonka mukaan asianomaisella henkilöllä on oltava mahdollisuus pyytää uudelleen käsittelyä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa.

67. Unionin lainsäätäjän tarkoituksena oli korjata puitepäätöksellä 2009/299 puitepäätöksen 2002/584 5 artiklan 1 kohdassa säädetyn järjestelmän puutteet ja parantaa sitä entisestään tasapainottamalla paremmin keskenään kaksi tavoitetta eli rikosprosessin kohteena olevien henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamisen tavoite sekä oikeudellisen yhteistyön helpottamista rikosasioissa koskeva tavoite ja erityisesti edistämällä tuomioistuinratkaisujen vastavuoroista tunnustamista jäsenvaltioiden välillä.¹³

68. Kuten puitepäätöksen 2009/299 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan, unionin lainsäätäjän lähtökohtana oli, että puitepäätöksen 2002/584 aiemmassa toisinnossa täytäntöönpanoviranomaisella oli tietyin edellytyksin "mahdollisuus vaatia pidätysmääräyksen antaneelta viranomaiselta takuu, joka riittävällä tavalla takaa sen, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä on mahdollisuus pyytää asian käsittelyä uudelleen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ja olla läsnä tuomiota annettaessa". Unionin lainsäätäjä huomauttaa, että tässä järjestelmässä "päätöksen tällaisen takuun riittävyydestä tekee täytäntöönpanoviranomainen, ja tästä syystä on vaikeaa tarkalleen tietää, milloin täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä".

69. Tällainen epävarmuus saattoi heikentää sellaisten tuomioistuinratkaisujen, jotka oli annettu asianomaisen henkilön poissa ollessa, vastavuoroisen tunnustamisen tehokkuutta, joten unionin lainsäätäjä katsoi tarpeelliseksi "säätää selkeistä ja yhteisistä perusteista, joilla voidaan jättää tunnustamatta päätöksiä, jotka on annettu sellaisen oikeudenkäynnin perusteella, jossa asianomainen

13 — Ks. puitepäätöksen 2009/299 1 artiklan 1 kohta.

henkilö ei ollut henkilökohtaisesti läsnä”.¹⁴ Puitepäätöksen 2009/299 tarkoituksena on näin ollen ”tarkemmin määritellä tällaiset yhteiset perusteet, joilla täytäntöönpanoviranomainen voi panna päätöksen täytäntöön siitä huolimatta, että asianomainen henkilö ei ole läsnä oikeudenkäynnissä, kunnioittaen kuitenkin täysin tämän henkilön oikeutta puolustukseen”.¹⁵

70. Edellä esitettyt näkökohdat osoittavat, että poistamalla puitepäätöksen 2002/584 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen ehdollisten luovutusten mahdollisuuden unionin lainsäätäjä pyrki parantamaan sellaisten tuomioistuinratkaisujen, jotka on annettu asianomaisen henkilön poissa ollessa, vastavuoroista tunnustamista lujittamalla samalla henkilöiden prosessuaalisia oikeuksia. Lainsäätäjän ratkaisu on säätää tyhjentävästi tapauksista, joissa on katsottava, ettei sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen, joka on annettu vastaajan poissa ollessa annetun tuomion täytäntöön panemiseksi, täytäntöönpano loukkaa puolustautumisoikeuksia, ja sen kanssa on ristiriidassa, että täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella olisi edelleen mahdollisuus asettaa täytäntöönpanolle ehto, jonka mukaan tuomiolla ratkaistu asia on voitava tarkastella uudelleen asianomaisen henkilön puolustautumisoikeuksien takaamiseksi.

71. Tribunal Constitucional esittää ennakkoratkaisupyyntönsä, että puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 3 kohdassa ja puitepäätöksen 2009/299 1 artiklan 2 kohdassa voitaisiin sallia tällaisen mahdollisuuden säilyttäminen.

72. Muistutan, että näistä kahdesta sisällöltään hyvin samanlaisesta artiklasta seuraa, etteivät mainitut puitepäätökset vaikuta SEU 6 artiklan mukaiseen velvoitteeseen kunnioittaa perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita, joihin kuuluu rikosprosessin kohteena olevan henkilön oikeus puolustautua. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen näkemyksen mukaan täytäntöönpanosta vastaavat oikeusviranomaiset voisivat perusoikeuksien noudattamista koskevan velvoitteen nojalla kieltäytyä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta myös puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan a–d alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, kun kyseisellä henkilöllä ei ole mahdollisuutta pyytää uudelleenkäsittelyä. Tämä näkemys kyseenalaistaa tosiasiaa kyseisen säännöksen pätevyyden unionin oikeusjärjestyksessä suojattujen perusoikeuksien näkökulmasta, koska sillä ei suojata riittävällä tavalla oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin eikä puolustautumisoikeuksia, ja tämä onkin toisen kysymyksen kohteena.

C Toinen ennakkoratkaisukysymys

73. Toisella kysymyksellään Tribunal Constitucional pyytää unionin tuomioistuinta lausumaan siitä, onko puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohta sopusoinnussa perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ja 48 artiklan 2 kohdan vaatimusten kanssa.

74. Näitä kahta viimeksi mainittua määräystä koskevien selitysten¹⁶ mukaan perusoikeuskirjan 47 artiklan toinen kohta vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta ja perusoikeuskirjan 48 artiklan 2 kohta vastaa erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kappaletta. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdassa määrätään, että siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin mainitussa yleissopimuksessa, mutta tämä määräys ei estä sitä, että unionin oikeudessa voidaan määrätä tätä laajemmasta suojasta. Tarkastelen siis ensiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee vastaajan poissa ollessa annettuihin tuomioihin liittyviä takeita, minkä jälkeen selvitän, olisiko unionin oikeudessa myönnettävä laajempi suoja tällä alalla.

14 — Ks. puitepäätöksen 2009/299 johdanto-osan neljäs perustelukappale.

15 — Ibid.

16 — Ks. Euroopan unionin perusoikeuskirjan selitykset (EUVL 2007, C 303, s. 17).

75. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin teki yhteenvedon vastaajan poissa ollessa annettuihin tuomioihin sovellettavista periaatteista asiassa Sejdovic vastaan Italia 1.3.2006 antamassaan tuomiossa¹⁷ ja vahvisti ne vastikään asioissa Haralampiev vastaan Bulgaria 24.4.2012 ja Idalov vastaan Venäjä 22.5.2012 antamissaan tuomioissa.

76. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan ”syytetyn’ mahdollisuus osallistua istuntoon perustuu [Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6] artiklan tarkoitukseen ja päämäärään kokonaisuudessaan”.¹⁸ Se katsoo, että ”vaikka oikeudenkäynnin järjestäminen syytetyn poissa ollessa ei sinänsä ole ristiriidassa [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 6 artiklan kanssa, poissa ollessa tuomitulta henkilöltä evätään oikeussuojaa, jos hän ei voi pyytää tuomioistuinta lausumaan tuomittua kuultuaan uudelleen syytteen perusteltavuudesta tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen osalta, kun ei ole osoitettu, että asianomainen henkilö on luopunut oikeudestaan olla läsnä ja puolustautua oikeudenkäynnissä – tai että hän on omasta halustaan paennut oikeutta”.¹⁹

77. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin toteaa myös, että ”velvollisuus taata syytetylle oikeus olla henkilökohtaisesti läsnä istunnossa – olipa kyseessä ensimmäinen häntä vastaan aloitettu menettely tai uudelleenkäsitely – kuuluu olennaisena osana [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 6 artiklaan –. Näin ollen sitä, että tuomioistuin kieltäytyy käsittelemästä uudelleen asiaa, josta on päätetty syytetyn poissa ollessa, kun ei ole mitään viitettä siitä, että syytetty olisi luopunut oikeudestaan olla läsnä oikeudenkäynnissä, pidetään ’oikeussuojan ilmeisenä epäämisenä’, ja se voidaan rinnastaa menettelyyn, joka on ’ilmeisen ristiriidassa [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 6 artiklan ja siinä vahvistettujen periaatteiden kanssa”.²⁰

78. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että ”sen paremmin [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 6 artiklan sanamuoto kuin tarkoituksaan eivät estä henkilöä luopumasta omasta halustaan nimenomaisesti tai hiljaisesti oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevista takeista –. Jotta luopuminen oikeudesta olla läsnä istunnossa olisi [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] mukainen, se on osoitettava yksiselitteisesti ja siihen on liitettävä vähimmäistakeet, jotka vastaavat sen vakavuutta –. Oikeudesta ei myöskään voida luopua tärkeän yleisen edun vastaisesti”.²¹ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut myös, että ”syytetyn voidaan todeta käyttäytymisensä perusteella hiljaisesti luopuneen [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 6 artiklassa tunnustetusta tärkeästä oikeudesta ainoastaan, jos on osoitettu, että hän on kohtuullisesti pystynyt ennakoimaan toimintansa seuraukset tältä osin”.²²

79. Kun Euroopan ihmisoikeustuomioistuin arvioi, täyttääkö kansallinen oikeudenkäyntimenettely Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa tarkoitetut oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevat vaatimukset, se kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei syytettyä rangaista poissaolosta oikeudenkäynnistä epäämällä häneltä oikeus oikeusapuun.²³ On nimittäin niin, että ”vaikkei syytetyn oikeus tehokkaaseen puolustukseen asianajajan, tarvittaessa viran puolesta määrätyn, toimesta ole absoluuttinen, se on olennainen osa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä. Syytetty ei menetä tätä oikeuttaan pelkästään siitä syystä, ettei ole ollut läsnä käsittelyssä”.²⁴ Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan ”rikosoikeudellisen järjestelmän oikeudenmukaisuuden kannalta

17 — Recueil des arrêts et décisions 2006-II.

18 — Ks. em. asia Sejdovic v. Italia, tuomion 81 kohta ja em. asia Haralampiev v. Bulgaria, tuomion 30 kohta.

19 — Ks. em. asia Sejdovic v. Italia, tuomion 82 kohta.

20 — Ks. em. asia Sejdovic v. Italia, tuomion 84 kohta ja em. asia Haralampiev v. Bulgaria, tuomion 31 kohta.

21 — Ks. em. asia Sejdovic v. Italia, tuomion 86 kohta ja em. asia Haralampiev v. Bulgaria, tuomion 32 kohta. Ks. myös em. asia Idalov v. Venäjä, tuomion 172 kohta.

22 — Ks. em. asia Idalov v. Venäjä, tuomion 173 kohta. Ks. myös vastaavasti em. asia Sejdovic v. Italia, tuomion 87 kohta ja em. asia Haralampiev v. Bulgaria, tuomion 33 kohta.

23 — Ks. mm. asia Medenica v. Sveitsi, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 14.6.2001, Recueil des arrêts et décisions 2001-VI, jossa tämä tuomioistuin totesi asianomaisesta henkilöstä, jolle oli ilmoitettu ajoissa häntä vastaan aloitetusta menettelystä ja oikeudenkäynnin päivämäärästä, että ”[häntä] puolusti oikeuskäsittelyn aikana kaksi hänen valitsemaansa asianajajaa” (tuomion 56 kohta).

24 — Ks. mm. asia Krombach v. Ranska, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 13.2.2001, Recueil des arrêts et décisions 2001-II, 89 kohta. Ks. myös em. asia Sejdovic v. Italia, tuomion 91 kohta.

on – – olennaisen tärkeää, että syytetyllä on asianmukainen puolustus niin ensimmäisessä oikeusasteessa kuin muutoksenhakuvaiheessakin”.²⁵ Näin ollen on niin, että ”vaikka lainsäätäjän on voitava pyrkiä estämään perusteeton poissaolo oikeudenkäynnistä, se ei voi määrätä poissaolosta seuraamuksia epäämällä oikeuden oikeusapuun”,²⁶ ja ”tuomioistuinten tehtävänä on varmistaa menettelyn oikeudenmukaisuus ja pitää huolta siitä, että asianajaja, joka tietysti osallistuu menettelyyn puolustaakseen oikeudenkäynnistä poissaolevaa asiakastaan, saa mahdollisuuden tehdä niin”.²⁷

80. Edellä esitetyn perusteella katson, että puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohta paitsi täyttää Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vahvistamat edellytykset myös koontaa ne, jotta voidaan taata niiden soveltaminen pantaessa täytäntöön eurooppalaista pidätysmääräystä, joka on annettu sellaisen ratkaisun täytäntöönpanoa varten, joka on annettu henkilön ollessa poissa oikeudenkäynnistä.

81. Kyseisen säännöksen a ja b alakohdissa vahvistetaan siis edellytykset, joiden täytyessä voidaan katsoa, että asianomainen henkilö on vapaaehtoisesti ja yksiselitteisesti luopunut oikeudestaan olla läsnä oikeudenkäynnissä, jolloin hän ei enää voi pyytää uudelleenkäsitelyä. Puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan b alakohdassa on kyse yhdestä 4 a artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetuista tilanteista, sillä siinä tarkoitetaan tilannetta, jossa asianomainen henkilö on oikeudenkäynnistä tietoisena tietoisesti päättänyt, että häntä edustaa oikeudenkäyntiasiamies oikeudenkäynnissä sen sijaan, että hän olisi siinä itse henkilökohtaisesti läsnä,²⁸ mikä osoittaa, että kyseinen henkilö on luopunut oikeudestaan osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin mutta varmistanut kuitenkin oikeutensa puolustautumiseen. Puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan c ja d alakohdan tarkoituksena on kattaa tilanteet, joissa asianomaisella henkilöllä, joka ei kuulu säännöksen a tai b alakohdan soveltamisalaan, on oikeus uudelleenkäsitelyyn tai muutoksenhakuun.

82. Puitepäätöksen 2009/299 1 artiklan 1 kohdassa vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan avulla voidaan näin ollen parantaa rikosprosessin kohteena olevien henkilöiden prosessuaalisia oikeuksia yhteensovittamalla unionin oikeutta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössään määrittämään suojan tasoon, helpottamalla oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa ja erityisesti edistämällä tuomioistuinratkaisujen vastavuoroista tunnustamista jäsenvaltioiden välillä.

83. Mielestäni unionin lainsäätäjän vahvistama suoja on riittävä ja asianmukainen edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi, eikä perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ja 48 artiklan 2 kohdan noudattaminen edellytä, että lainsäätäjä ottaa käyttöön oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden ja puolustautumisoikeuksien laajemman suojan esimerkiksi tekemällä uudelleenkäsitelyä koskevasta oikeudesta ehdottoman vaatimuksen, jolla ei ole yhteyttä asianomaisen henkilön käyttäytymiseen.

84. Mielestäni ei ole mitään syytä pyrkiä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen hyväksymää tasapainoista kantaa pidemmälle, eikä unionin tuomioistuin myöskään voi tukeutua jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen soveltaakseen laajempaa suojaa. Kun otetaan huomioon, että puitepäätös 2009/299 tehtiin seitsemän jäsenvaltion aloitteesta ja että kaikki jäsenvaltiot ovat sen hyväksyneet, voidaan nimittäin melko suurella varmuudella olettaa, ettei jäsenvaltioiden enemmistö jaa Tribunal Constitucionalin oikeuskäytännössään vahvistamaa näkemystä.²⁹

25 — Ks. mm. em. asia Sejdovic v. Italia, tuomion 91 kohta.

26 — Ks. mm. asia Van Geyseghem v. Belgia, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 21.1.1999, Recueil des arrêts et décisions 1999-I, 34 kohta; em. asia Krombach v. Ranska, tuomion 89 kohta ja vastaavasti em. asia Sejdovic v. Italia, tuomion 92 kohta.

27 — Ks. mm. em. asia Sejdovic v. Italia, tuomion 93 kohta.

28 — Ks. puitepäätöksen 2009/299 johdanto-osan kymmenes perustelukappale.

29 — Toisin sanoen unionin tuomioistuimen asiassa C-550/07, Akzo Nobel Chemicals ja Akros Chemicals v. komissio, 14.9.2010 antamaa tuomiota (Kok., s. I-8301) lainaten käsiteltävänä olleen asian yhteydessä unionin tuomioistuimessa käydyissä keskusteluissa 27 jäsenvaltion oikeusjärjestyksissä ei havaittu ”mitään vallitsevaa suuntausta”, joka puoltaisi Tribunal Constitucionalin hyväksymää tulkintaa.

85. Puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan pätevyyttä ei siis nähdäkseni voida kyseenalaistaa perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ja 48 artiklan 2 kohdan näkökulmasta.

86. Huomautan lisäksi, että siltä osin kuin puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdassa säännellään tyhjentävästi ja perusoikeuksien suojaamisen näkökulmasta riittävällä tavalla oikeutta uudelleen käsittelyyn pantaessa täytäntöön eurooppalaista pidätysmääräystä, joka on annettu sellaisen ratkaisun täytäntöönpanoa varten, joka on annettu henkilön poissa ollessa oikeudenkäynnistä, puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 3 kohdassa ja puitepäätöksen 2009/299 1 artiklan 2 kohdassa ei pitäisi sallia täytäntöönpanosta vastaavien oikeusviranomaisten jättävän soveltamatta puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohtaa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden suppeamman tulkinnan hyväksi siten, että ne edellyttäisivät systemaattisesti, että pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa on oltava mahdollisuus pyytää uudelleen käsittelyä, jos eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ilmenee, että asianomainen henkilö on viimeksi mainitun säännöksen a–d alakohdassa tarkoitettussa tilanteessa.

87. Tässä vaiheessa on määriteltävä, tarjotaanko perusoikeuskirjan 53 artiklassa Tribunal Constitucionalille mahdollisuus pysyttää puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä Espanjan perustuslain 24 §:n 2 momenttia koskeva tulkintansa, jonka mukaan oikeudenkäynnissä poissa olevana tuomitun henkilön luovuttamiselle on asetettava ehto, että tuomiolla ratkaistua asiaa on voitava tarkastella uudelleen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa.

D Kolmas kysymys

88. Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta lähinnä ratkaisemaan, sallitaanko perusoikeuskirjan 53 artiklassa täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen asettavan kansallisen valtiosääntöoikeuden nojalla eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle ehdon, jonka mukaan sen kohteena olevalla henkilöllä on oltava mahdollisuus pyytää uudelleen käsittelyä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, vaikka tällaisen ehdon asettamista ei sallita puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdassa.

89. Käsiteltävällä kysymyksellä unionin tuomioistuinta kehoitetaan siis täsmentämään perusoikeuskirjan 53 artiklan oikeudellista sisältöä ja ulottuvuutta.

90. Tribunal Constitucional esittää ennakkoratkaisupyyntönsään artiklalle kolme mahdollista tulkintaa.

91. Ensimmäisen tulkinnan mukaan perusoikeuskirjan 53 artikla rinnastetaan vähimmäis-suojan tarjoavaan lausekkeeseen, joka on tyypillinen ihmisoikeuksien suojaamisesta tehdyille kansainvälisille sopimuksille ja jollainen sisältyy Euroopan ihmisoikeussopimuksen 53 artiklaan.³⁰ Perusoikeuskirjassa määrätään näin vähimmäistasosta ja sallitaan jäsenvaltioiden soveltaa perustuslaissaan säädettyä korkeampaa suojan tasoa, millä vältetään perusoikeuksien suojan heikkeneminen.

92. Tällaisessa tilanteessa perusoikeuskirjan 53 artikla sallisi jäsenvaltion asettavan eurooppalaisen pidätysmääräyksen, joka on annettu vastaajan poissa ollessa annetun tuomion täytäntöön panemiseksi, täytäntöönpanolle ehtoja, joiden tarkoituksena on välttää sen perustuslaissa tunnustettuja ihmisoikeuksia ja perusvapauksia rajoittava tai loukkaava tulkitseminen, ilman että tässä jäsenvaltiossa voimassa olevaa korkeampaa suojaa olisi välttämättä laajennettava muihin jäsenvaltioihin siitä ratkaisun tekvän unionin tuomioistuimen välityksellä. Tämän näkemyksen mukaan tilanteessa, jossa

30 — Euroopan ihmisoikeussopimuksen 53 artiklan nojalla ”minkään tässä yleissopimuksessa ei pidä katsoa rajoittavan tai loukkaavan korkean sopimuspuolen lainsäädännössä turvattuja tai jossain sen allekirjoittamassa sopimuksessa tunnustettuja ihmisoikeuksia ja perusvapauksia”.

unionin tuomioistuin ei pidä tarpeellisenä myöntää perusoikeudelle unionin oikeudessa laajempaa suojaa kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa on myönnetty, perusoikeuskirjan 53 artiklassa jäsenvaltion sallitaan varmistavan perustuslakinsa nojalla tällainen korkeampi perusoikeuden suojan taso.³¹

93. Perusoikeuskirjan 53 artiklan toisen tulkinnan mukaan artiklan tavoitteena on rajata perusoikeuskirjan soveltamisalaa suhteessa etenkin jäsenvaltioiden perustuslakien soveltamisalaan, sillä siinä muistutetaan 51 artiklan tavoin, että unionin oikeuden soveltamisalalla sovellettava perusoikeuksien suojan taso vastaa perusoikeuskirjassa taatun suojan tasoa. Perusoikeuskirja ei sen sijaan estä jäsenvaltion perustuslaissa säädetyn perusoikeuksien suojan tason soveltamista unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolella. Tribunal Constitucionalin mukaan tämän perusoikeuskirjan 53 artiklan tulkinnan, joka selittyy tarpeella soveltaa unionin oikeutta yhdenmukaisesti, haittapuolena on yhtäältä se, että artikla menettää oman oikeudellisen sisältönsä, jolloin siitä tulee tarpeeton perusoikeuskirjan 51 artiklaan verrattuna, ja toisaalta se, että samalla tunnustetaan, että perusoikeuskirja voi johtaa jäsenvaltioissa niiden perustuslaista johtuvien perusoikeuksien suojan heikkenemiseen.

94. Perusoikeuskirjan 53 artiklan edellä mainittu tulkinta tarkoittaa, että Tribunal Constitucionalin olisi mukautettava puitepäättöksen 4 a artiklan soveltamiseen liittyvää Espanjan perustuslain 24 §:n tulkintaa koskevaa oikeuskäytäntöään. Puitepäättöksen soveltamisalan ulkopuolella se voisi sen sijaan vapaasti soveltaa korkeampaa perusoikeuksien suojan tasoa.

95. Tribunal Constitucionalin ehdottaman perusoikeuskirjan 53 artiklan kolmannen tulkinnan mukaan kahdesta ensimmäisestä tulkinnasta sovelletaan jompaakumpaa sen mukaan, mitkä ovat kyseessä olevan perusoikeuksien suojan liittyvän varsinaisen ongelman erityispiirteet ja asiayhteys, jossa tarjottavan suojan tasoa arvioidaan.³²

96. Tribunal Constitucionalin ehdottama ensimmäinen tulkinta on mielestäni hylättävä suoralta kädeltä.

97. Kyseinen tulkinta nimittäin loukkaisi unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatetta, sillä sen mukaan kussakin erityistapauksessa olisi annettava ensisijainen asema oikeussäännölle, joka tarjoaa kyseiselle perusoikeudelle korkeimman suojan tason. Joissakin tapauksissa siis tunnustettaisiin kansallisen perustuslain ensisijaisuus unionin oikeuteen verrattuna.

98. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on kuitenkin niin, että edes perustuslaillisiin kansallisiin säännöksiin ja määräyksiin turvautuminen unionin oikeuden säännösten ja määräysten soveltamisalan rajoittamiseksi loukkaa unionin oikeuden yhtenäisyyttä ja tehokkuutta, eikä sitä näin ollen voida hyväksyä.³³

99. Perusoikeuskirjan 53 artiklaa ei nähdäkseni voida pitää lausekkeena, jonka tarkoituksena on ratkaista ristiriita johdetun oikeuden oikeussäännön, jossa perusoikeuskirjan valossa tulkittuna vahvistetaan tietty perusoikeuden suojan taso, sekä kansallisen perustuslain säännön, joka tarjoaa samalle perusoikeudelle korkeampaa suojan tasoa, välillä. Tällaisessa yksittäistapauksessa kyseisen

31 — Tribunal Constitucional viittaa tässä yhteydessä asiassa C-112/00, Schmidberger, 12.6.2003 annettuun tuomioon (Kok., s. I-5659, 74 kohta); asiassa C-438/05, International Transport Workers' Federation ja Finnish Seamen's Union, 11.12.2007 annettuun tuomioon (Kok., s. I-10779, 45 kohta) ja asiassa C-341/05, Laval un Partneri, 18.12.2007 annettuun tuomioon (Kok., s. I-11767, 93 kohta). Em. tuomioiden kohdista johtuu, että perusoikeuksien suojelu on sellainen oikeutettu intressi, jonka vuoksi unionin oikeudessa asetettujen velvoitteiden eli jopa tavaroiden vapaan liikkuvuuden tai palvelujen tarjoamisen vapauden kaltaisista perustamissopimuksessa taatuista perusvapauksista johtuvien velvoitteiden rajoittaminen voi lähtökohtaisesti olla perusteltua.

32 — Tribunal Constitucional mainitsee tässä yhteydessä asiassa C-36/02, Omega, 14.10.2004 annetun tuomion (Kok., s. I-9609, 37 ja 38 kohta) ja em. asian Pupino, tuomion 60 kohta.

33 — Ks. mm. asia 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, tuomio 17.12.1970 (Kok., s. 1125, Kok. Ep. I, s. 501, 3 kohta); asia C-473/93, komissio v. Luxemburg, tuomio 2.7.1996 (Kok., s. I-3207, 38 kohta) ja asia C-409/06, Winner Wetten, tuomio 8.9.2010 (Kok., s. I-8015, 61 kohta).

artiklan tavoitteena ei ole asettaa ensisijaiseksi korkeamman suojan tarjoavaa kansallisesta perustuslaista johtuvaa sääntöä, eikä myöskään sen vaikutus ole tämä. Päinvastaisen tulkinnan hyväksyminen tarkoittaisi, että unionin oikeuden ensisijaisuutta koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö jätettäisiin huomiotta.

100. Huomautan tästä, ettei perusoikeuskirjan 53 artiklan sanamuodosta voida mitenkään päätellä, että sen olisi katsottava muodostavan poikkeuksen unionin oikeuden ensisijaisuutta koskevaan periaatteeseen. Voidaan päinvastoin esittää, että perusoikeuskirjan laatijat valitsivat ilmaisun ”asianomaisella soveltamisalalla”, jotta tätä periaatetta ei loukattaisi.³⁴ Tämä periaate, sellaisena kuin se johtuu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, vahvistetaan lisäksi 13.12.2007 allekirjoitetun Lissabonin sopimuksen hyväksyneen hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjaan liitetyissä julistuksissa.³⁵

101. Tribunal Constitucionalin esittämä ensimmäinen tulkinta lisäksi hankaloittaisi unionin oikeuden yhdenmukaista ja tehokasta soveltamista jäsenvaltioissa.

102. Käsiteltävässä asiassa se vaarantaisi vakavasti etenkin puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdassa määritellyn suojan tason yhtenäisyyden ja voisi estää niiden eurooppalaisten pidätysmääräysten täytäntöönpanon, jotka on annettu vastaajan poissa ollessa annettujen tuomioiden täytäntöönpanemiseksi.

103. Mainittu tulkinta jättäisi nimittäin jäsenvaltioille laajan harkintavallan kieltäytyä asianomaisen henkilön luovuttamisesta vastaajan poissa ollessa annettujen tuomioiden tapauksessa. Kun otetaan huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ja puitepäätöksestä 2009/299 johtuva oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden suojan taso vastaajan poissa ollessa annettujen tuomioiden tapauksessa, suurin osa jäsenvaltioista ei todennäköisesti myönnä oikeudenkäynnissä poissa olevana tuomitulle henkilölle oikeutta pyytää uudelleenkäsitelyä, jos tämä henkilö on yksiselitteisesti luopunut oikeudestaan olla läsnä oikeudenkäynnissä. Ehdotettu tulkinta johtaisi siis siihen, että Espanjan oikeusviranomaiset voisivat lamauttaa niiden eurooppalaisten pidätysmääräysten täytäntöönpanon, jotka on annettu vastaajan poissa ollessa annettujen tuomioiden täytäntöönpanemiseksi, jos pidätysmääräyksen antanut jäsenvaltio ei pysty takaamaan asianomaisille henkilöille oikeutta uudelleenkäsitelyyn. Tällaisen toiminnaltaan vaihtelevan järjestelmän luominen kannustaisi lisäksi rikollisia pakenemaan niihin jäsenvaltioihin, joiden perustuslailliset oikeussäännöt tarjoavat muita maita paremman suojan, mikä heikentäisi puitepäätöksen tehokkuutta.³⁶

104. Mainittu perusoikeuskirjan 53 artiklan ensimmäinen tulkinta vaarantaisi lisäksi oikeusvarmuuden periaatteen, sillä jäsenvaltio voisi jättää noudattamatta johdetun oikeuden säännöstä sillä perusteella, että säännös on ristiriidassa sen perustuslain säännösten kanssa, vaikka säännös on peruskirjassa suojattujen perusoikeuksien mukainen.

105. Yleisemmin Tribunal Constitucionalin ehdottama ensimmäinen tulkinta on ristiriidassa perusoikeuksille unionissa taattavan suojan tason arvioinnissa käytettyjen perinteisten tekniikoiden kanssa.

34 — Ks. vastaavasti Ladenburger, C., ”European Union Institutional Report”, *The Protection of Fundamental Rights Post-Lisbon: The Interaction between the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the European Convention on Human Rights and National Constitutions*, Tartu University Press, XXV FIDE -kongressin raportit, Tallinna, 2012, nide 1, s. 141, erityisesti s. 175 ja alaviite 124.

35 — Ks. julistus N:o 17 Euroopan unionin oikeuden ensisijaisuudesta.

36 — Ks. Tinsley, A., ”Note on the reference in case C-399/11 Melloni”, *New Journal of European Criminal Law*, nide 3, 1. painos, 2012, s. 19, erityisesti s. 28. Kirjoittaja viittaa Arroyo Jiménezin artikkeliin nimeltä ”Sobre la primera cuestión prejudicial planteada por el Tribunal Constitucional – Bases, contenido y consecuencias”, *Revista Para el Análisis del Derecho*, Barcelona, lokakuu 2011.

106. Vaikka on totta, että perusoikeuskirjassa suojattujen oikeuksien tulkinnassa on pyrittävä korkeaan suojan tasoon, kuten voidaan päätellä perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdasta sekä sen 52 artiklan 4 kohtaa koskevista selityksistä, on kuitenkin täsmennettävä, että suojan tason on oltava unionin oikeuden mukainen, kuten näissä samaisissa selityksissä todetaan.

107. Tämä on muistutus periaatteesta, joka on jo pitkään ohjannut perusoikeuksien tulkintaa unionissa ja jonka mukaan perusoikeuksien suojaaminen unionissa on toteutettava unionin rakenteen ja tavoitteiden mukaisesti.³⁷ Tältä osin ei ole yhdentekevää, että perusoikeuskirjan johdannossa mainitaan unionin tärkeimmät tavoitteet, joihin kuuluu vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen luominen.

108. Perusoikeuksien eritasoisen suojan arvioinnissa on siis otettava huomioon myös unionin toimintaan liittyvät vaatimukset ja unionin oikeuden erityispiirteet.

109. Suojattavat perusoikeudet ja niille myönnettävän suojan taso ilmentävät tietyn yhteiskunnan valintoja, jotka liittyvät yksilöiden edun ja sen yhteisön edun, johon he kuuluvat, välillä saavutettavaan asianmukaiseen tasapainoon. Tasapainon määrittely on tiiviissä yhteydessä kyseiselle oikeusjärjestykselle tyypillisiin arviointeihin, jotka tehdään sen yhteiskunnallisen, kulttuurisen ja historiallisen taustan perusteella, eikä sitä näin ollen voida automaattisesti soveltaa muihin yhteyksiin.³⁸

110. Jos perusoikeuskirjan 53 artiklaa tulkittaisiin siten, että siinä sallitaan jäsenvaltioiden soveltavan unionin oikeuden soveltamisalalla perustuslaillista sääntöään, jossa tarjotaan kyseiselle perusoikeudelle korkeampi suojan taso, jätettäisiin huomiotta se, että perusoikeuksien suojan riittävän tason määrittäminen riippuu paljon asiayhteydestä, jossa määrittäminen tapahtuu.

111. Vaikka tavoitteena on saavuttaa perusoikeuksien suojan korkea taso, unionin oikeuden erityisyys tarkoittaa sitä, että tietyn kansallisen perustuslain tulkinnasta johtuvaa suojan tasoa ei voida automaattisesti soveltaa koko unionin tasolla eikä siihen voida vedota unionin oikeuden soveltamisen yhteydessä.

112. Unionin oikeusjärjestyksessä taattavan perusoikeuksien suojan tason arvioinnin yhteydessä on otettava huomioon unionin toiminnan taustalla olevat erityiset intressit. Näitä ovat erityisesti tarve varmistaa unionin oikeuden yhdenmukainen soveltaminen sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen luomiseen liittyvät vaatimukset. Perusoikeuksien suojan taso mukautuu sen mukaan, mistä erityisestä intressistä on kyse.

113. Puitepäätos 2009/299 osoittaa nimenomaisesti, että perusoikeuksien suojan tasoa ei voida vahvistaa abstraktisti vaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen luomiseen liittyvien vaatimusten mukaisesti.

114. Tässä on havaittavissa selvä yhteys yksilön oikeuksia rikosprosessissa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisen sekä jäsenvaltioiden keskinäisen luottamuksen lujittamisen välillä.

37 — Edellä alaviitteessä 33 mainittu asia Internationale Handelsgesellschaft, tuomion 4 kohta.

38 — Ks. Widmann, A.-M., "Article 53: undermining the impact of the Charter of Fundamental Rights", *Columbia journal of European law*, nide 8, 2002, nro 2, s. 342, erityisesti s. 353 ja Van De Heyning, C., "No place like home – Discretionary space for the domestic protection of fundamental rights" em. teoksessa *Human rights protection in the European legal order: the interaction between the European and the national courts*, s. 65, erityisesti s. 81.

115. Kuten puitepäättöksen johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan, ”eurooppalaista pidätysmääräystä koskevien järjestelyjen soveltaminen edellyttää jäsenvaltioiden välistä vankkaa luottamusta”. Unionin tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että puitepäättöksellä pyritään erityisesti helpottamaan ja nopeuttamaan oikeudellista yhteistyötä ja että sillä pyritään näin myötävaikuttamaan sellaisen unionille asetetun tavoitteen toteutumiseen, jonka mukaan siitä tulee vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue, sen vankan luottamuksen perusteella, jonka on vallittava jäsenvaltioiden välillä.³⁹

116. Tästä näkökulmasta puolustautumisoikeuksien suojan yhteisen korkean tason määrittely unionissa on omiaan lisäämään täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen luottamusta pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa voimassa olevan menettelyn laatuun.

117. Kuten Espanjan hallitus perustellusti huomauttaa, puitepäättöksen 2009/299 tarkoituksena on ratkaista ongelma, joka aiheutuu siitä, että jäsenvaltiot soveltavat hyvin eritasoista suojaa pannessaan täytäntöön eurooppalaista pidätysmääräystä, joka koskee vastaajan poissa ollessa annettua tuomiota. Tämä puitepäättös kuuluu toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on luoda eurooppalainen menettelysäännöstö, jota tarvitaan unionin sisäisten oikeudellisen yhteistyön mekanismien tehostamiseksi. Unionin on nimittäin vaikea edetä molemminpuolisen tunnustamisen periaatteen soveltamisessa sekä todellisen vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen luomisessa, jos menettelyllisiä takeita ei ole yhdenmukaistettu. Tästä syystä SEUT 82 artiklan 2 kohdassa määrätään, että ”Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat – – säätää vähimmäissäännöistä sikäli kuin se on tarpeen tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen sekä poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön helpottamiseksi rajatylittävissä rikosasioissa”, ja nämä vähimmäissäännöt voivat koskea erityisesti yksilön oikeuksia rikosprosessissa.

118. Puitepäättös 2009/299 noudattaa tätä samaa logiikkaa, sillä sen tarkoituksena on paitsi taata eurooppalaisten pidätysmääräysten täytäntöönpano vastaajan poissa ollessa annettujen tuomioiden tapauksessa myös varmistaa, että kyseisten henkilöiden perusoikeuksia, kuten oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja puolustautumisoikeuksia, suojellaan riittävästi.

119. Sovittaakseen yhteen nämä tavoitteet unionin lainsäätäjä on vahvistanut kyseisten perusoikeuksien suojan tason siten, ettei se heikennä eurooppalaisen pidätysmääräysjärjestelmän tehokkuutta.

120. Olen tältä osin samaa mieltä Espanjan hallituksen kanssa siitä, että vaikka jäsenvaltioissa annettujen tuomioistuinratkaisujen täytäntöönpano on taattava siten, että rikosprosessin kohteena olevien henkilöiden perusoikeuksia kunnioitetaan täysimääräisesti, heille annettavia menettelyllisiä takeita ei kuitenkaan saa hyödyntää ainoastaan oikeudenkäynniltä välttymisen tarkoituksessa. Perusoikeuksia on toki kunnioitettava, mutta samalla on varmistettava, ettei menettelyllisiä takeita käytetä vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen rajat ylittävässä yhteydessä siten, että niillä estetään tuomioistuinratkaisujen täytäntöönpano.

121. Puitepäättöksen 4 a artikla vastaa juuri tähän tarpeeseen varmistaa eurooppalaisten pidätysmääräysten, jotka on annettu syytetyn poissa ollessa annettujen tuomioiden täytäntöön panemiseksi, tehokkaampi täytäntöönpano vahvistamalla samalla asianomaisten henkilöiden menettelyllisiä oikeuksia tämän tavoitteen mukaisesti.

39 — Ks. mm. asia C-192/12 PPU, West, tuomio 28.6.2012 (53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

122. Perusoikeuskirjan 53 artiklan tulkitseminen siten, että siinä sallitaan täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen asettaman kansallisen perustuslaillisen säännön mukaisesti yksipuolisen tuomion täytäntöön panemiseksi annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle yleinen ehto, jonka mukaan kyseessä olevan henkilön on voitava pyytää uudelleen käsittelyä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, horjuttaisi puitepäätöksen 4 a artiklalla aikaansaattua tasapainoa, joten sitä ei voida hyväksyä.

123. Täsmennän vielä, ettei puitepäätöksen johdanto-osan 12 perustelukappaleta pidä ymmärtää siten, että siinä vahvistettaisiin Tribunal Constitucionalin ehdottama tulkinta. Kyseisen perustelukappaleen mukaan puitepäätös ”ei estä jäsenvaltiota soveltamasta valtiosääntönsä sisältyviä oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin – – koskevia säännöksiä”. Tätä perustelukappaleta on mielestäni luettava puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohdan kanssa. Edellä todettiin, että kyseinen säännös on menettänyt suuren osan tehokkaasta vaikutuksestaan, koska puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdan antamisen yhteydessä määriteltiin koko unionissa sovellettava oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden suojan taso pantaessa täytäntöön vastaajan poissa ollessa annettujen tuomioiden täytäntöön panemiseksi annettuja eurooppalaisia pidätysmääräyksiä.

124. Perusoikeuskirjan 53 artiklan tulkinnan lisäksi Tribunal Constitucionalin esittämässä kolmannessa kysymyksessä pohditaan tosiasiaa harkintavaltaa, joka jäsenvaltioilla on niiden määrittäessä sitä perusoikeuksien suojan tasoa, jonka ne haluavat taata unionin oikeuden täytäntöönpanon yhteydessä. Tässä yhteydessä toisistaan on erotettava tilanteet, joissa on määritelty unionin toiminnan toteuttamisen yhteydessä perusoikeudelle unionin tasolla taattava suoja, ja tilanteet, joissa suojan tasoa ei ole määritelty yhteisesti.

125. Ensin mainitussa tapauksessa suojan tason määrittäminen on tiiviissä yhteydessä kyseessä olevan unionin toiminnan tavoitteisiin, kuten edellä todettiin. Se heijastaa unionin toiminnan tehokkuuden varmistamisen ja perusoikeuksien riittävän suojan tarpeen välistä tasapainoa. Tällaisessa tilanteessa on selvää, että jos jäsenvaltio vetoaisi jälkikäteen oman korkeamman suojan tasonsa säilyttämiseen, unionin lainsäätäjän aikaansaama tasapaino horjuisi ja unionin oikeuden soveltaminen kärsisi.

126. Puitepäätöksen asiayhteydessä sen 4 a artiklan 1 kohta ilmentää kaikkien jäsenvaltioiden välistä sopimusta, jonka mukaan määritellään tapaukset, jolloin poissa ollessa tuomittu henkilö on luovutettava ja jolloin luovuttaminen ei loukkaa hänen oikeuttaan oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja hänen puolustautumisoikeuksiaan. Tämä jäsenvaltioiden välillä saavutettu yhteisymmärrys ei salli eritasoisen kansallisen suojan soveltamista.

127. Jälkimmäisessä tapauksessa jäsenvaltioilla on sen sijaan enemmän harkintavaltaa niiden soveltaessa unionin oikeuden soveltamisalalla sellaista perusoikeuksien suojan tasoa, jonka ne haluavat tarjota kansallisessa oikeusjärjestyksessään, kunhan suojan taso on yhdenmukainen unionin oikeuden asianmukaisen täytäntöönpanon kanssa eikä heikennä muita unionin oikeudessa suojeltuja perusoikeuksia.⁴⁰

128. Näiden täsmennysten jälkeen on määritettävä 53 artiklan tehtävä perusoikeuskirjassa.

40 — Esimerkkejä perusoikeuksista, joiden suojan taso on joissakin jäsenvaltioissa Euroopan ihmisoikeussopimuksesta ja unionin oikeudesta johtuvaa suojan tasoa korkeampi, ks. Besselink, L. F. M., ”General Report” em. teoksessa *The Protection of Fundamental Rights Post-Lisbon: The Interaction between the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the European Convention on Human Rights and National Constitutions*, s. 63, erityisesti s. 70. Ks. myös samassa teoksessa em. Ladenburger, C., joka toteaa seuraavaa: ”where Union law leaves several ways of implementation without its effectiveness being undermined, then it is hard to see why the national authority should not be authorised to select only such modes of implementation that respect its own constitution”, s. 173.

129. Tässä yhteydessä ei mielestäni pidä aliarvioida kyseisen artiklan poliittista ja symbolista arvoa.⁴¹ Sen lisäksi sitä on nähdäkseni luettava tiiviissä yhteydessä perusoikeuskirjan 51 ja 52 artiklan kanssa, joille se on jatkoa.

130. Perusoikeuskirjan 53 artiklaa koskevien selitysten mukaan ”määräyksen tavoitteena on säilyttää unionin oikeudessa, jäsenvaltioiden lainsäädännössä ja kansainvälisessä oikeudessa kunkin soveltamisalalla tällä hetkellä annetun suojan taso. Euroopan ihmisoikeussopimus mainitaan tässä huomattavan merkityksensä vuoksi”.

131. Perusoikeuskirjan laatijat eivät voineet jättää huomiotta sitä, että jäsenvaltioita sitoivat useat erilaiset perusoikeuksien suojaamista koskevat tekstit, joten niiden oli ennakoitava perusoikeuskirjan ja kyseisten tekstien rinnakkaiselon tapa. Tämä on perusoikeuskirjan VII luvun, joka sisältää yleisiä määräyksiä perusoikeuskirjan tulkinnasta ja soveltamisesta, pääasiallinen tavoite. Tästä näkökulmasta perusoikeuskirjan 53 artikla täydentää 51 ja 52 artiklassa esitettyjä periaatteita, ja siinä muistutetaan yhtäältä, että järjestelmässä, jossa perusoikeuksien suojan lähteitä on useita, perusoikeuskirjan ei ole tarkoitus olla näiden oikeuksien suojan yksinomainen väline, ja toisaalta, että sen vaikutuksena ei yksinään voi olla näistä eri lähteistä niiden soveltamisaloilla johtuvan suojan tason heikentyminen.

132. Perusoikeuskirja ei ole muista perusoikeuksien suojelun lähteistä irrallinen asiakirja. Siinä itsessään määrätään, että sen määräyksiä on tulkittava ottamalla asianmukaisesti huomioon muut kansalliset ja kansainväliset oikeudelliset lähteet. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen todetaankin asettavan suojan vähimmäistason, jota unionin oikeudessa ei voida alittaa, ja sen 52 artiklan 4 kohdassa määrätään, että siltä osin kuin perusoikeuskirjassa tunnustetaan perusoikeudet sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä, näitä perusoikeuksia on tulkittava mainitun perinteen mukaisesti.⁴²

133. Näitä määräyksiä täydentäen perusoikeuskirjan 53 artiklassa täsmennetään, että kun olemassa on useita perusoikeuksien suojelun lähteitä, perusoikeuskirja ei sinänsä voi johtaa eri oikeusjärjestyksissä näille oikeuksille taatun suojan heikkenemiseen. Tämän artiklan tarkoituksena on siten vahvistaa, että perusoikeuskirjassa asetetaan perusoikeuksien suojan taso ainoastaan unionin oikeuden soveltamisalalla.

134. Perusoikeuskirja ei näin ollen voi pakottaa jäsenvaltioita alentamaan niiden perustuslaissa taattua perusoikeuksien suojan tasoa tapauksissa, joihin ei sovelleta unionin oikeutta. Perusoikeuskirjan 53 artikla ilmentää myös ajatusta siitä, ettei jäsenvaltion pidä käyttää perusoikeuskirjan hyväksymistä tekosyynä perusoikeuksien suojan heikentämiselle kansallisen oikeuden soveltamisalalla.

135. Tässä yhteydessä ilmaisun ”asianomaisella soveltamisalalla” tarkoituksena on erityisesti vakuuttaa jäsenvaltiot siitä, ettei perusoikeuskirjan tarkoituksena ole korvata niiden perustuslakia siltä osin kuin on kyse suojan tasosta, joka perustuslaissa taataan kansallisen oikeuden soveltamisalalla.⁴³ Edellä mainitun ilmaisun käyttäminen tarkoittaa samalla, ettei perusoikeuskirjan 53 artikla voi horjuttaa unionin oikeuden ensisijaisuutta, sillä vaaditun perusoikeuksien suojan tason arviointi tapahtuu unionin oikeuden täytäntöönpanon yhteydessä.

41 — Ks. Bering Liisberg, J., ”Does the EU Charter of Fundamental Rights Threaten the Supremacy of Community Law? – Article 53 of the Charter: a fountain of law or just an inkblot?”, *Jean Monnet Working Paper* nro 4/01, s. 18 ja 50.

42 — Perusoikeuskirjan 52 artiklan 4 kohdan viesti on tiivistetty seuraavasti em. teoksessa Ladenburger, C., s. 179:

”[T]he step of incorporating a written catalogue into primary law should not lead to construing Union fundamental rights in complete abstraction from the Member States’ constitutional traditions and laws.”

Samaa logiikkaa noudattaa perusoikeuskirjan 52 artiklan 6 kohta, jossa määrätään, että ”kansalliset lainsäädännöt ja käytännöt on otettava täysin huomioon siten kuin tässä perusoikeuskirjassa määrätään”.

43 — Ks. em. teos Bering Liisberg, J., s. 16 ja 35. Jäsenvaltioissa kansalliset tuomioistuimet määrittävät sovellettavan suojan tason niiden käsiteltäväksi saatettujen asioiden ja sovellettavan oikeuden perusteella. Ks. tästä em. teos Besselink, L. F. M., jossa todetaan seuraavaa: ”in federal states courts are acquainted with the distinction between areas of competence and the differentiated standards which accompany each. At the same time there is little doubt that the various ‘layers’ overlap”, s. 77.

136. Perusoikeuskirjan 53 artiklan edellä esitetyn tulkinnan mukaisesti ehdotan, että unionin tuomioistuin toteaa, että mainittua artiklaa on tulkittava siten, ettei siinä sallita täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen asettavan kansallisen perustuslain nojalla eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle ehtoa, jonka mukaan asianomaisella henkilöllä on oltava mahdollisuus pyytää uudelleenkäsitelyä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, koska tällaisen ehdon soveltamista ei sallita puitepäätöksen 4 a artiklan 1 kohdassa.

137. Täsmennän, että unionin tuomioistuimelle käsiteltävässä asiassa ehdottamani kanta ei tarkoita sitä, että kielletään tarve ottaa huomioon jäsenvaltioiden kansallinen identiteetti, jonka olennainen osa on perustuslaillinen identiteetti.⁴⁴

138. En ole jättänyt huomiotta sitä, että unionin on SEU 4 artiklan 2 kohdan nojalla kunnioitettava jäsenvaltioiden kansallista identiteettiä, ”joka on olennainen osa niiden poliittisia ja valtiosäännön rakenteita”.⁴⁵ Huomautan lisäksi, että perusoikeuskirjan johdannossa muistutetaan, että unionin on toiminnassaan kunnioitettava jäsenvaltioiden kansallista identiteettiä.

139. Jäsenvaltio, joka katsoo johdetun oikeuden säännöksen loukkaavan kansallista identiteettiään, voi siten riitauttaa kyseisen säännöksen SEU 4 artiklan 2 kohdan nojalla.⁴⁶

140. Käsiteltävässä asiassa ei kuitenkaan ole kyse tällaisesta tilanteesta. Niin Tribunal Constitucionalissa kuin unionin tuomioistuimessakin käydyt keskustelut vakuuttavat minut siitä, ettei oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden ja puolustautumisoikeuksien ulottuvuuden määrittely vastaajan poissa ollessa annettujen tuomioiden tapauksessa voi vaikuttaa Espanjan kuningaskunnan kansalliseen identiteettiin.

141. Sen lisäksi, että puolustautumisoikeuden absoluuttisen sisällön määrittämisestä keskustellaan edelleen myös Tribunal Constitucionalissa, Espanjan kuningaskunta on itse huomauttanut istunnossa tukeutuen Espanjan oikeudessa vahvistettuihin poikkeuksiin, jotka koskevat uudelleenkäsitelyn järjestämistä vastaajan poissa ollessa annetun tuomion johdosta, että syytetyn osallistuminen oikeudenkäyntiin ei liity Espanjan kuningaskunnan perustuslailliseen identiteettiin.

142. Mielestäni toisiinsa ei myöskään pidä sekoittaa perusoikeuden suojelun vaatimaan käsitteeseen liittyviä seikkoja ja kansalliseen identiteettiin tai tarkemmin sanoen jäsenvaltion perustuslailliseen identiteettiin kohdistuvaa loukkausta. Käsiteltävässä asiassa on toki kyse Espanjan perustuslailla suojatusta perusoikeudesta jonka merkitystä ei pidä aliarvioida, mutta tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tässä yhteydessä olisi sovellettava SEU 4 artiklan 2 kohtaa.

143. Lisäksi on täsmennettävä, että kansallisten oikeusjärjestysten erityispiirteiden huomioon ottaminen kuuluu periaatteisiin, joihin vapauten, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen luomisen on nojaututtava.

44 — Ks. mm. tästä aiheesta Simon, D., ”L’identité constitutionnelle dans la jurisprudence de l’Union européenne”, *L’identité constitutionnelle saisie par les juges en Europe*, Éditions A. Pedone, Pariisi, 2011, s. 27; Constantinesco, V., ”La confrontation entre identité constitutionnelle européenne et identités constitutionnelles nationales, convergence ou contradiction? Contrepoint ou hiérarchie?”, *L’Union européenne: Union de droit, Union des droits – Mélanges en l’honneur de Philippe Manin*, Éditions A. Pedone, Pariisi, 2010, s. 79 ja samassa teoksessa Mouton, J.-D., ”Réflexions sur la prise en considération de l’identité constitutionnelle des États membres de l’Union européenne”, s. 145.

45 — Unionin tuomioistuin viittasi tähän määräykseen asiassa C-208/09, Sayn-Wittgenstein, 22.12.2010 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-13693, 92 kohta); asiassa C-391/09, Runevič-Vardyn ja Wardyn, 12.5.2011 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-3787, 86 kohta) ja asiassa C-51/08, komissio v. Luxemburg, 24.5.2011 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-4231, 124 kohta). Ks. myös julkisasiamies Jääskisen 12.7.2012 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-202/11, Las (ratkaisuehdotuksen 59 kohta) ja ennakkoratkaisupyyntö asiassa C-253/12, JS.

46 — Ks. em. teos Besselink, L. F. M., jossa todetaan seuraavaa: ”divergent fundamental rights standards may not be resolved explicitly via provisions like Article 53 of the Charter and of the ECHR, but by reference to Article 4(2) EU. Reliance on divergent fundamental rights standards is then made dependent on whether it forms part of the constitutional identity of a Member State”, s. 136.

144. SEUT 67 artiklan 1 kohdassa todetaan nimittäin, että ”unioni muodostaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, jolla kunnioitetaan perusoikeuksia sekä jäsenvaltioiden erilaisia oikeusjärjestelmiä ja -perinteitä”. SEUT 82 artiklan 2 kohdassa määrätään lisäksi, että Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat säätää vähimmäissäännöistä, jotka koskevat muun muassa yksilön oikeuksia rikosprosessissa ja joissa on otettava huomioon ”jäsenvaltioiden oikeusperinteiden ja -järjestelmien erot”. Huomautan myös, että SEUT 82 artiklan 3 kohdassa määrätään, että ”jos neuvoston jäsen katsoo, että ehdotus 2 kohdassa tarkoitetuksi direktiiviksi vaikuttaisi jäsenen rikosoikeusjärjestelmän perusteisiin, se voi pyytää asian saattamista Eurooppa-neuvoston käsiteltäväksi”, jolloin lainsäätämismenettely keskeytetään, mikä voi erimielisyyden jatkuessa johtaa tiiviimpään yhteistyöhön.

145. Unionin lainsäätäjän antama puitepäätöksen 4 a artikla on osoitus siitä, että jäsenvaltiot halusivat ottaa käyttöön yhteisen tavan panna täytäntöön eurooppalaiset pidätysmääräykset, jotka on annettu syytetyn poissa ollessa annettujen tuomioiden täytäntöön panemiseksi, ja että tämä yhteinen toimintatapa oli yhdenmukainen jäsenvaltioiden oikeusperinteiden ja -järjestelmien monimuotoisuuden kanssa.

IV Ratkaisuehdotus

146. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Tribunal Constitucionalin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

- 1) Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS, sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS, 4 a artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa on tulkittava siten, että siinä estetään täytäntöönpanosta vastaavaa oikeusviranomasta asettamasta tässä samassa säännöksessä täsmennetyissä tapauksissa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle ehtoa, jonka mukaan kyseessä olevan henkilön on voitava pyytää uudelleen käsittelyä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa.
- 2) Puitepäätöksen 2002/584, sellaisena kuin se on muutettuna puitepäätöksellä 2009/299, 4 a artiklan 1 kohta on yhdenmukainen Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ja 48 artiklan 2 kohdan kanssa.
- 3) Euroopan unionin perusoikeuskirjan 53 artiklassa ei sallita täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen asettavan kansallisen perustuslain nojalla eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle ehtoa, jonka mukaan asianomaisella henkilöllä on oltava mahdollisuus pyytää uudelleen käsittelyä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, koska tällaisen ehdon soveltamista ei sallita puitepäätöksen 2002/584, sellaisena kuin se on muutettuna puitepäätöksellä 2009/299, 4 a artiklan 1 kohdassa.